

PAIDEIA

Tidskrift för professionell pedagogisk praxis

08

NOV. 2014

Paideia

- Tidsskrift for professionel pædagogisk praksis

Udgiver

Tidsskriftet udgives af Senter for praksisrettet uddannelsesforskning (SEPU) (Høgskolen i Hedmark), Laboratorium for forskningsbaseret skoleudvikling og pædagogisk praksis (LSP) (Aalborg Universitet), RCIW – Research and Capability in Inclusion and Welfare (Høgskolan i Borås) samt Dafolo Forlag

Redaktion

Ole Hansen (ansvarshavende redaktør)
Thomas Nordahl
Anita Norlund
Bengt Persson
Lars Qvortrup

Tidsskriftets artikler er fagfællebedømte, og tidsskriftet er pointgivende i den bibliometriske forskningsindikator

Tekstredaktion

Sophie Ellgaard Soneff

Principlayout

Bodil Nordstrøm

Grafisk opsætning

Dafolo A/S

Abonnement

Tidsskriftet udkommer to gange årligt
(maj og november)

Årsabonnement	DKK 350
Årsabonnement, studerende	DKK 200
Løssalg	DKK 180

Tryk, distribution og bestilling

Dafolo A/S
Suderbovej 22-24
9900 Frederikshavn
Tlf. 96206666
Mail: Forlag@dafolo.dk

© 2014 Paideia og forfatterne

Kopiering må kun finde sted på de institutioner, der har indgået aftale med Copydan og kun inden for de i aftalen nævnte rammer

Varenummer 7193
ISSN 1904-9633

Høgskolen i **Hedmark**
Senter for praksisrettet uddannelsesforskning

HÖGSKOLAN I BORÅS
VETENSKAP FÖR PROFESSION

Laboratorium for forskningsbaseret skoleudvikling
og pædagogisk praksis

INDHOLD

Leder: Det inkluderende og lærende fellesskapet	4
Inklusionsforudsætninger i folkeskolen – hvem tager sig af de tværgående emner? <i>Bent B. Andresen</i>	6
Inkludering – mer än ett specialpedagogiskt spørsmål? <i>Camilla Björk-Åman</i>	20
Spesialundervisning i praksis <i>Peder Haug</i>	31
Klasseledelse forstået som undervisningsledelse – hvad ved vi? <i>Peter Andersen</i>	43
Boganmälan Læringslaboratorier og -eksperimenter <i>Anita Norlund</i>	53
Boganmälan De mange veje mod inklusion – metoder og tilgange i pædagogers praksis <i>Lena Tyrén</i>	55
Bogomtaler	57

Leder

Det inkluderende og lærende fellesskapet

I alle skandinaviske land diskuteres inkludering, og det arbeides aktivt for å realisere dette for alle elever i skolen og for alle barn i barnehagen. Det beste målet på inkludering er om barn og unge faktisk selv opplever å være en del av de ulike fellesskapene i barnehagen og skolen. Det vil si at inklusjon både omhandler det sosiale, språklige og faglige fellesskapet. Ved å lære fag i skolen så utvikles du som menneske, og ved å utvikle en god personlig og sosial karakter så har du et godt grunnlag for å lære noe. Denne samtidigheten i personlig, sosial og faglig læring er avgjørende i skolen. På samme måte er deltagelse i både sosiale, språklige og pedagogiske fellesskap avgjørende i barnehagen.

Læring og utvikling i skole og barnehage handler både om grunnleggende ferdigheter og kunnskaper i skolefagene, språklige ferdigheter i barnehagen og ikke minst en identitetsorientert eller en personlig og sosial læring. Disse områdene påvirker hverandre sterkt, og vi bør være opptatt av en parallell utvikling og læring på begge områder om vi skal realisere målsettingene i skole og barnehage. Det er viktig å understreke at den sosiale og personlige utvikling ikke primært handler om omsorg. Det handler i langt større grad om læring av sosiale ferdigheter og kunnskaper, forventinger fra voksne, og ikke minst at barn og unge utfordres på sine egne oppfatninger, verdier og tenkning. På samme måte skal de utfordres språklig, på faglig argumentasjon og forståelse tilknyttet sin egen læringsprosesser.

Det er i skolen ingen motsetning mellom inkludering og et sterkt fokus på at alle elever skal lære fag i skolen. Læring gir opplevelse av å være en del av et fellesskap og mestring gir motivasjon og lyst til å lære mer. Samtidig skal barn og unge også ha det godt og trives i skolen og barnehagen, og de skal ta ansvar for hverandre og seg selv. Det skal være press og trykk på læring, samtidig som det også kan arbeides med barn og unge sin moralske, personlige og sosiale utvikling og læring. Det er i en rekke land, kommuner, skoler og barnehager vist at det ikke er motsetninger mellom disse målene. Barn og unge sine sosiale og emosjonelle behov kan møtes samtidig med at barn og unge lærer og mestrer grunnleggende ferdigheter og kunnskaper.

Det er en rekke dimensjoner eller faktorer som kan beskrive barn og unge sin mer personlige og sosiale læring og utvikling. Eksempler på dette er evne til kritisk tenkning, kommunikasjon, samarbeid, kreativitet, medborgerskap og personlig eller moralsk karakterutvikling. I dette ligger det at utdanning skal bidra til at den enkelte kan delta aktivt i fellesskap sammen med

andre på ulike arenaer i samfunnet. Skolen og barnehagen skal utvikle demokratiske verdier og holdninger som sikrer at velferdssamfunnet videreutvikles. Gjennom denne vektleggingen av demokratiske verdier som samarbeid og medborgerskap så understrekes de pedagogiske institusjonenes samfunnsbyggende funksjon. Disse verdiene står ikke i motsetning til faglig læring, de er heller en forutsetning for det.

Samlet handler dette i stor grad om en grunnleggende forståelse av fellesskap og inklusjon i skole og barnehage. Alle skal delta, lære og realisere sitt potensiale innenfor et fellesskap. For å komme dit handler det blant annet om at både barn, unge og voksne snakker om læring og utvikling. Læring er viktigere enn undervisning og pedagogiske aktiviteter. Barn og unge lærer og utvikler seg når de blir møtt av voksne med høye forventinger til dem. Det skal stilles krav til barn og unge, men samtidig skal de bli sett, hørt og involvert. Det dreier seg om struktur og en samtidig varm og støttende relasjon mellom voksne og barn. Alle barn og unge uansett evner og forutsetninger er tjent med å møte inkluderende fellesskap der de blir møtt med forventinger.

I dette nummeret av *Paideia* presenteres flere artikler som handler om dette brede mandatet de pedagogiske institusjonene er gitt i Skandinavia. Bent B. Andresen drøfter i sin artikkel inklusjonsforutsetningene i folkeskolen med et særlig fokus på tverrgående emner. I artikkelen "Inkludering – mer än ett spesialpedagogiskt spørsmål?" drøfter Camilla Björk-Åman om inkludering i større grad skulle frikobles fra spesialpedagogikken. Peder Haug diskuterer i sin artikkel hva spesialundervisning er i praksis ut fra omfattende observasjoner. Lærerens ledelse av undervisning er sentralt i Peter Andersen sin artikkel der det argumenteres for at det didaktiske elementet også bør knyttes til klasseledelse. Samlet gir disse artiklene ulike men viktige bidrag til hvordan inkludering kan forstås og anvendes i pedagogisk praksis.

Ole Hansen, Anita Norlund, Bengt Persson, Lars Qvortrup og Thomas Nordahl